

Nr 286.

Ankom till riksdagens kansli den 26 november 1946 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av en särskild utbildningskurs för sinnesslölärare våren 1947.

(3:e avd.)

I propositionen nr 363 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 november 1946, föreslagit riksdagen medgiva, att av det å riksstaten för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa må disponeras ett belopp av högst 20 000 kronor för anordnande av en särskild utbildningskurs för sinnesslölärare våren 1947.

Enligt 11 § reglementet den 22 december 1944 (nr 822; ändr. nr 460/1946) för statsunderstödda skolor för bildbara sinnesslöa skall vid varje sådan skola finnas anställda, utom föreståndare, ordinarie lärare för såväl teoretisk som praktisk undervisning till det antal, som kan anses motsvara det stadigvarande behovet av lärarkrafter, ävensom extra ordinarie lärare, extra lärare och timlärare i den mån undervisningens upprätthållande så påfordrar.

Utbildningen av lärare i teoretiska ämnen äger för närvarande rum endast vid det seminarium, som föreningen för sinnesslöa barns vård upprätthåller vid sin anstalt å Slagsta. Vid detta seminarium, som är tvåårigt, ha tidigare varje höst i första årskursen intagits 8 elever. Hösten 1946 har dock antalet intagna elever i seminariets första årskurs tillfälligt utökats till 18. För uppehållande av verksamheten vid seminariet åtnjuter föreningen statsbidrag, vilket jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 19 juli 1946 för år 1946 utgår med 50 000 kronor och bestrides från det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa.

I detta sammanhang må vidare omnämnas, att sedan ett antal år tillbaka i Stockholm och Göteborg anordnas särskilda kurser för utbildande av hjälpklasslärare. Genom beslut den 18 oktober 1946 har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser beträffande ifrågavarande kursverksamhet under innevarande budgetår. Därvid har föreskrivits, bland annat, att en utbildningskurs för hjälpklasslärare skall anordnas vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stockholm under 18 veckor av vårterminen 1947.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t ha den 25 maj 1946 tillkallats fem sakkunniga att inom socialdepartementet biträda med utredning rörande orga-

nisationen av utbildningen av lärare för sinnesslö- och hjälpklassundervisningen.

I skrivelse den 26 september 1946 ha de sakkunniga, vilka antagit namnet 1946 års hjälp- och särklasslärarutredning, framlagt förslag om anordnande under våren 1947 av en särskild utbildningskurs för sinnesslölärare. I kursen skulle mottagas högst 10 elever. Kurstiden skulle fastställas till 20 veckor, d. v. s. två veckor längre än den hjälpklasslärarkurs, som enligt ovannämnda beslut skall äga rum i Stockholm under vårterminen 1947. Enligt utredningens förslag skulle kursen ledas av en bestyrelse bestående av rektor vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stockholm som ordförande samt som ledamöter hjälpskolekonsulenten tillika inspektören för sinnesslöundervisningen och lektorn i psykologi och pedagogik vid samma seminarium, vilken lett de sista utbildningskurserna för hjälpklasslärare. Såsom sekreterare vid kursen borde engageras en sinnesslölärarinna och en hjälpklasslärarinna, vilka samtidigt skulle biträda som handledare. Denna bestyrelse skulle då fungera såsom ledning såväl för hjälpklasslärarkursen som för sinnesslölärarkursen.

Vad angår kostnaderna för den föreslagna sinnesslölärarkursen har utredningen föreslagit, att ordinarie och extra ordinarie lärare under tjänstledighet för genomgående av kursen skulle äga uppbära lön med B-avdrag under hela den tid, som kursen omfattade, ävensom att deltagare i nämnda kurser, vilka icke vore bosatta å kursorten, finge ett dagtraktamente av 3 kronor.

Utredningen framhåller emellertid vidare, att det syntes ovisst, om kursen skulle kunna fyllas med lärare, som vunnit ordinarie eller extra ordinarie anställning. Utredningen föreslår därför, att stipendier av statsmedel skulle beviljas sådana kursdeltagare, som icke kunde få uppbära lön under kurs-tiden. Vad beträffar stipendiernas storlek anser utredningen lämpligt, att kursdeltagarna beviljades ungefär samma ersättning som för närvarande utginge till lärarkandidater under provåret eller 250 kronor per månad. Beloppet borde dock av praktiska skäl utgå med bestämt belopp per dag och avjämnas uppåt till helt krontal eller 9 kronor per dag. Det vore givetvis icke möjligt att på förhand avgöra, hur många deltagare som kunde komma att hänvisas till kursen av den ena och den andra kategorien. Utredningen hade vid kostnadsberäkningen utgått från det antagandet, att halva antalet deltagare skulle komma att dels uppbära lön med B-avdrag, dels ock vid sidan av denna förmån erhålla dagtraktamente med 3 kronor per dag, d. v. s. 420 kronor för hela kursen, samt att halva antalet skulle erhålla stipendium med 9 kronor per dag, d. v. s. 1 260 kronor för hela kursen. Under dessa förutsättningar skulle till dagtraktamenten erfordras ett belopp av 2 100 kronor och till stipendier 6 300 kronor.

För bidrag till kursdeltagarnas resor för kortare besök vid internatskolor har utredningen räknat med ett belopp av 100 kronor per elev eller alltså tillhoppa 1 000 kronor. För arvoden till föreläsare har beräknats 4 500 kronor och för arvoden till handledare ett belopp av 1 000 kronor.

Som ersättning till kursens ledare föreslår utredningen, utöver det till ledaren för hjälpklasslärarkursen avsedda beloppet å 600 kronor, ett belopp av 2 400 kronor. Sistnämnda belopp syntes böra fördelas mellan de olika ledarna på sätt skolöverstyrelsen bestämde.

För arvoden till kursledningens båda sekreterare har utredningen vidare beräknat ett belopp av (2×400) 800 kronor.

Slutligen har utredningen för expenser och materiel upptagit 1 700 kronor, varav för annonsering 500 kronor, samt för oförutsedda utgifter 700 kronor.

Utredningen har alltså uppskattat de sammanlagda kostnaderna för kursen till ($2\ 100 + 6\ 300 + 1\ 000 + 4\ 500 + 1\ 000 + 2\ 400 + 800 + 1\ 700 + 700$) 20 500 kronor.

Över utredningens förslag ha yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen och skolutskottet inom föreningen för sinnesslöa barns vård.

Föredragande statsrådet Mossberg har inledningsvis anfört följande.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen är frågan om organisationen av utbildningen av lärare för sinnesslö- och hjälpklassundervisningen för närvarande föremål för utredning genom särskilda inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga. Den närmaste anledningen till igångsättandet av nämnda utredning var, att den nuvarande organisationen för utbildning av sinnesslölarare befunnits otillräcklig för att tillgodose det ökade behov av lärare, som beräknats uppkomma som en följd av den av 1944 års riksdag antagna lagen om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa. Det har därför visat sig nödvändigt att få till stånd en utökning av utbildningsresurserna på ifrågasatt område. I samband härmed har sinnesslölararutbildningen ansetts böra göras till föremål för en allmän omprövning, varvid bland annat ifrågasatts, huruvida icke denna utbildning skulle kunna kombineras med utbildningen av lärare för hjälpklassundervisningen.

Statsrådet har i allt väsentligt anslutit sig till de sakkunnigas förslag. De av utredningen föreslagna stipendierna förutsätts böra utgå efter behovsprövning och att det ifrågasatta beloppet av 9 kronor för dag betraktas som ett maximibelopp. I likhet med skolöverstyrelsen utgår statsrådet vidare från att det ifrågasatta resebidraget å 100 kronor för elev bör anses som ett högsta belopp och att inom ramen härav bidra till varje elev icke bör utgå med högre belopp, än som motsvarar styrkta verkliga resekostnader. Det för expenser och materiel avsedda beloppet anser statsrådet kunna nedsättas med 500 kronor till 1 200 kronor. De sammanlagda kostnaderna för kursen skulle därigenom nedgå till 20 000 kronor. Ifrågasatt belopp anses, i likhet med det för närvarande utgående statsbidraget för uppehållande av verksamheten vid seminariet i Slagsta, lämpligen böra bestridas från det för löpande budgetår anvisade förslagsanslaget till bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att av det å riksstaten för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa må disponeras ett belopp av högst 20 000 kronor för anordnande av en särskild utbildningskurs för sinnesslölärare våren 1947.

Stockholm den 26 november 1946.

På statsutskottets vägnar:

ALGOT TÖRNKVIST.

Närvarande: se under utlåtandet nr 284.
